

Zbornik Mesto in gospodarstvo je rezultat sodelovanja Muzeja narodne osvoboditve Maribor in Inštituta za novejšo zgodovino Slovenije ter nadaljevanje projekta ohranitve tehnične in industrijske dediščine našega mesta z okolico.

V Muzeju narodne osvoboditve Maribor smo leta 2009 odprli razstavo Spomenik mariborski industriji – Industrijski Maribor v 20. stoletju. Ob samem začetku oblikovanja razstave smo si morali v muzeju postaviti nekaj vprašanj: *Kaj je Maribor? Na kaj smo Mariborčani ponosni? Kaj je naše mesto in njegove prebivalce oblikovalo ali zaznamovalo v novejši zgodovini? Kaj nas je spreminjalo in kaj odrejalo?* Na vrhu seznama odgovorov se je znašla mariborska industrija, ki je naše mesto v 20. stoletju spremenila, ga razvijala in pahnila na rob preživetja, določila način življenja v mestu in mu dala njegovo značilno zunanjo podobo.

S tem se je začel projekt, ki traja že več kot dve leti, a je kljub temu še vedno v povojih. Ob razstavi smo ob veliki pomoči Televizije Maribor posneli dokumentarni film *Fabrika Maribor*, organizirali številne spremljevalne dogodke, o zgodovini mariborskega gospodarstva pa smo spregovorili tudi na simpoziju mladih zgodovinarjev.

Že veliko pred tem, ob začetku propada mariborske industrije, se je skupina zanesenjakov lotila reševanja proizvodnih linij, posameznih strojev in druge dediščine podjetij. Omenjeno zbirko hranimo v oglednih depojih, z njo pa imamo v prihodnosti velike načrte. Prav tako s PPC Tezno razvijamo načrte za odprtje podzemnih rovov, ki so bili namenjeni preselitvi proizvodnje v primeru letalskih napadov v drugi svetovni vojni.

Z odprtjem razstave in premiero dokumentarnega filma Fabrika Maribor smo v Mariboru in okolici sprožili zanimive procese. V muzej smo pritegnili nove skupine obiskovalcev, nekdanje delavce in njihove potomce, ki so postali tudi naši sodelavci pri zbiranju in ohranjanju industrijske dediščine.

Zdaj je pred vami še zbornik prispevkov simpozija Mesto in gospodarstvo. Za sodelovanje pri organizaciji simpozija se iskreno zahvaljujemo direktorju in sodelavcem Inštituta za novejšo zgodovino Slovenije. Posebna zahvala gre Željku Osetu in dr. Žarku Lazareviću za zbiranje, pregled in oblikovanje prispevkov ter predvsem za potrpežljivost, ki sta jo v tem procesu pokazala. Z zbornikom želimo izpolniti praznino v raziskovanju tega dela naše zgodovine, zavedamo pa se, da smo šele na začetku. Kljub temu je ta začetek obetaven in upamo, da se bodo nove generacije zgodovinarjev posvetile tudi preučevanju gospodarske zgodovine. Le tako bomo velik del naše preteklosti rešili pred pozabo.

Aleksandra Berberih Slana